

International
Labour
Organization

VISION
ZERO
FUND

SCORE

► Подобрвање на безбедноста и здравјето во мали и средни претпријатија

ВОДИЧ ЗА ОБУЧУВАЧИ

► Подобрвање на безбедноста и здравјето во мали и средни претпријатија

ВОДИЧ ЗА ОБУЧУВАЧИ

▶ БЛАГОДАРНОСТ

Овој документ е дело на Одделот за администрација на трудот, трудова инспекција и безбедност и здравје при работа на MOT (LABADMIN/OSH), Програмата за одржување на конкурентни и одговорни претпријатија (SCORE) и Фондот Визија Нула (VZF). Документот го изработи Ендрју Кристијан, техничко стручно лице за трудова инспекција и безбедност и здравје при работа (LABADMIN/OSH), Пранати Мехтха, технички стручен соработник (SCORE) и Марија Е. Мунаретто, технички стручен соработник (VZF), со поддршка на Еванс Лванга, (VZF Етиопија) и Кесава Мурали Канапатхи, технички стручен соработник (Better Work).

Оддел за администрација на трудот, трудова инспекција и безбедност и здравје при работа (LABADMIN/OSH)

LABADMIN/OSH работи во областите на трудовата администрација, трудовата инспекција и безбедноста и здравјето при работа со цел развивање сеопфатни стратегии коишто обезбедуваат услуги и производи како решенија за приоритетните проблеми на владите, работодавачите и работниците. Преку својата водечка програма „Безбедност и здравје за сите“, Одделот нуди поддршка на корисниците на MOT во четири стратешки области: градење знаење, зајакнување на националните капацитети, воспоставување поволни национални рамки и промовирање на потребата за безбедни и здрави работни места.

Одржување на конкурентни и одговорни претпријатија (SCORE)

SCORE е глобална програма на MOT со која се подобрува продуктивноста и работните услови во малите и средни претпријатија (МСП). Примарната цел на глобалната програма е ефективна имплементација на SCORE обуката за време на која се комбинира практичната школска обука со консултации во претпријатието. Повеќе информации на: ilo.org/score

Фондот Визија Нула (VZF)

VZF ги обединува владите, организациите на работодавачи и работници, претпријатијата и останати засегнати страни за заеднички напредок кон визијата за постигнување нула сериозни и фатални незгоди, повреди и заболувања на работното место во глобалните ланци на набавки. Тој делува на глобално, национално ниво, како и на ниво на работното место во насока на јакнење на поволната средина за безбедни и здрави работни услови; унапредување на националните законски рамки и политики; спроведување на поефективна превенција, заштита и механизми за надомест на жени и мажи кои работат во целните ланци на набавки. Повеќе информации на: ilo.org/vzf

Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Ова дело е лиценцирано под лиценцата Creative Commons Attribution 4.0 International. Видете: creativecommons.org/licenses/by/4.0. Корисникот има право на повторно користење, споделување (умножување и редистрибуција), како и адаптација (ремикс, трансформација и надополнување на изворното дело) во согласност со условите наведени во лиценцата. Корисникот мора јасно да ја наведе MOT како извор на материјалот и да посочи доколку се направени измени во однос на изворната содржина. Користењето на амблемот, името и логото на MOT не е дозволено во однос на преводи, адаптации или други изведени дела.

Атрибуција – Корисникот мора да наведе дали се направени измени и мора да го цитира делото на следниот начин: MOT, *Подобрување на безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија. Водич за обучувачи, Прирачник за учесници и Презентација (Македонско издание)*, Женева: Меѓународна канцеларија на трудот, 2026. © MOT.

Преводи – Во случај на превод на ова дело, заедно со атрибуцијата мора да се додаде следната изјава за одрекување од одговорност:

Ова е превод на авторско заштитено дело на Меѓународната организација на трудот (MOT). Овој превод не е изработен, прегледан или одобрен од MOT и не треба да се смета за официјален превод на MOT. MOT се одрекува од секаква одговорност за неговата содржина и точност. Одговорноста исклучиво ја сноси авторот(ите) на преводот.

Адаптаци – Во случај на адаптација на ова дело, заедно со атрибуцијата мора да се додаде и следната изјава за одрекување од одговорност:

Ова е адаптација на авторско заштитено дело на Меѓународната организација на трудот (MOT). Оваа адаптација не е изработена, прегледана или одобрена од MOT и не треба да се смета за официјална адаптација на MOT. MOT се одрекува од секаква одговорност за нејзината содржина и точност. Одговорноста исклучиво ја сноси авторот(ите) на адаптацијата.

Материјали од трети страни – Оваа Creative Commons лиценца не се однесува на материјали со авторски права кои не припаѓаат на MOT, а се вклучени во оваа публикација. Доколку материјалот се препишува на трета страна, корисникот на ваквиот материјал е единствено одговорен за обезбедување на правата од носителот на правата и за сите евентуални побарувања поради повреда на авторските права.

Секој спор што ќе произлезе од оваа лиценца, а не може да се реши добронамерно, ќе биде упатен на арбитража во согласност со Арбитражните правила на Комисијата на Обединетите нации за меѓународно трговско право (UNCITRAL). Страните ќе бидат обврзани со секоја арбитражна одлука донесена како резултат на таквата арбитража, како правосилна одлука за таквиот спор.

За детали во врска со правата и лиценцирањето, стапете во контакт со: rights@ilo.org.

За детали за публикациите и дигиталните производи на MOT, посетете го: www.ilo.org/publns.

ISBN: 9789220436134 (печатено издание); 9789220436141 (PDF веб-издание)

Исто така достапно на:

Англиски јазик: *Improving occupational safety and health in small and medium-sized enterprises: Trainer's guide*, ISBN 9789220339619 (печатено издание), 9789220339626 (PDF веб-издание)

Француски јазик: *Améliorer la sécurité et la santé au travail dans les petites et moyennes entreprises: guide du formateur*, ISBN 9789220342176 (печатено издание), 9789220342046 (PDF веб-издание)

Шпански јазик: *Mejora de la seguridad y salud en el trabajo en las pequeñas y medianas empresas: manual del formador*, ISBN 9789220342183 (печатено издание), 9789220342039 (PDF веб-издание)

Украински јазик: ISBN: 9789220353103 (печатено издание), 9789220353110 (PDF веб-издание)

Монголски јазик: ISBN: 9789220428054 (печатено издание); 9789220428061 (PDF веб-издание)

Називите што се користат во публикациите и во базите на податоци на MOT, кои се во согласност со практиката на Обединетите нации, како и начинот на изнесување на материјалите во нив, не подразбираат изразување на какво било мислење од страна на MOT во врска со правниот статус на која било земја, област или територија или на нејзините власти, ниту во врска со утврдувањето на нејзините граници. Видете: www.ilo.org/disclaimer.

Мислењата и ставовите изнесени во оваа публикација се на авторот(ите) и не ги одразуваат нужно мислењата, ставовите или политиките на MOT.

Наведувањето на имиња на фирми, комерцијални производи и процеси не подразбира нивно одобрување од страна на MOT, а секое ненаведување на одредена фирма, комерцијален производ или процес не претставува знак на неодобрување.

СОДРЖИНА

1. Вовед	9
2. Модул за обука: „Подобрување на безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија“	10
Улогата на обучувачот	10
Цели	11
3. Програма за работилницата	12
4. Планови за сесиите	13
Ден 1	14
Сесија 1: Вовед во безбедност и здравје при работа во мали и средни претпријатија: Преглед и образложение	14
Сесија 2: Безбедност и здравје при работа: дефиниции и концепти	15
Сесија 3: Проценка на ризици: Процесот	17
Ден 2	19
Сесија 4: Хиерархија на контроли	19
Сесија 5: Проценка на ризици: Процесот (продолжува)	20
Сесија 6: Системи за управување со безбедноста и здравјето при работа	21
Сесија 7: Преземање дејствија	22
5. Работни листови	24
РЛ 1: Програма за работилницата	24
РЛ 2: Формулар за евалуација на дневна реакција	25
РЛ 3: Примерок за проценка на ризици	25
РЛ 4: Формулар за пријавување на инцидент во однос на работен план	28
РЛ 5: За фабричка вежба 2: Утврдување кој е изложен на ризик и проценка на актуелното ниво на ризици на вашето работно место	30
РЛ 6а: Список на идеи за подобрувања	31

РЛ 6б: План за подобрување на претпријатија (ППП)	32
РЛ 7: Евалуација на работилницата	33
6. Белешки за обучувачите	35
БО1: Список на задачи за обучувачите	35
БО 2: Вежба: Мали бизниси, големи предизвици	35
БО 3: Фабричка вежба 1:	36
БО 4: Фабричка вежба 2:	36
БО 5: Фабричка вежба 3:	38
БО 6: Вежба за делување	38
БО 7: Вежба (изборна) за Заеднички одбор за безбедност и здравје	40
Корисни линкови	41

Овој документ е изработен со финансиска помош на Европската Унија. Ставовите изнесени во документот не може во ниеден случај да се сметаат дека се израз на официјалното мислење на Европската Унија.

Преводот на публикацијата „Подобрување на безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија: ВОДИЧ ЗА ОБУЧУВАЧИ“ од англиски на македонски јазик е извршен во рамките на проектот „Кон безбедна и здрава работна средина во Северна Македонија“, спроведен од Меѓународната организација на трудот (МОТ). Проектот е финансиран од Европската Унија. [

► 1, ПРЕДГОВОР

Овој Водич за обучувачи обезбедува информации и насоки за стручно спроведување на модулот за обука на МОТ насловен „Подобрување на безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија“ во училиница.

Овој модул за обука е развиен од Програмата на МОТ за Одржување на конкурентни и одговорни претпријатија (SCORE), Одделот за администрација на трудот, трудова инспекција и безбедност и здравје при работа (LABADMIN/OSH) и Фондот Визија Нула (VZF). Модулот на SCORE насловен „Безбедноста и здравјето при работа: Платформа за продуктивност“ е користен како основа за изработка на овој модул за обука.

► КОМУ Е НАМЕНЕТ ОВОЈ ВОДИЧ ЗА ОБУЧУВАЧИ?

Овој Водич за обучувачи е наменет како за нови, така и за искусни обучувачи за БЗР. Водичот ќе им помогне на обучувачите да создадат можности за учесниците активно да работат на предметната материја и да користат конкретни алатки кои ќе им помогнат на учесниците да го пренесат наученото од училиницата на нивното работно место.

► КАКО ДА ГО КОРИСТИТЕ ОВОЈ ВОДИЧ

Со цел да ја подготват и спроведат обуката, обучувачите можат да ги користат плановите за сесиите, чекор-по-чекор упатствата и работните листови што се обезбедени во овој водич. Во насока на спроведување на висококвалитетни обуки што ги исполнуваат стандардите на МОТ, на обучувачите им се препорачува да го користат овој водич заедно со низа други пропратни материјали:

- Прирачникот за учесници од модулот на МОТ насловен „Подобрување на безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија“;
- Презентацијата на модулот на МОТ насловен „Подобрување на безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија“.

▶ 2. МОДУЛ НА МОТ „ПОДОБРУВАЊЕ НА БЕЗБЕДНОСТА И ЗДРАВЈЕТО ВО МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА“

Модулот на МОТ насловен „Подобрување на безбедноста и здравјето во мали и средни претпријатија“ обезбедува обука за безбедност и здравје при работа. Тој има за цел да ви обезбеди алатки кои ќе ви помогнат да ги утврдите ризиците по безбедноста и здравјето на работното место, како и да предложите решенија. Овој Модул применува пристап на обука кој вклучува:

- ▶ Заедничко решавање на проблеми;
- ▶ Комуникација и соработка на работното место;
- ▶ Системски пристап кон подобрување;
- ▶ Мерка за континуирано подобрување.

▶ УЛОГАТА НА ОБУЧУВАЧОТ

Вашата улога како обучувач за овој модул е да се сосредоточувате на горните пристапи. Оттаму, на обучувачите ќе треба да им дадете конкретни примери за тоа како посветувањето внимание на градењето на тимот и комуникацијата на работното место може да ја подобрат добрата практика како и профитабилноста и конкурентноста на претпријатието. По работилницата, ќе треба да ги разгледате листите за проверка на самооценувањето пополнети од страна на секое поединечно претпријатие, како и да работите заедно со тимовите за подобрување на претпријатието во насока на изработка на акциски план кој треба да се спроведе во текот на следните четири до шест недели по работилницата.

Вклучувањето на работниците претставува предуслов за успехот на оваа програма, како и за која било заложба за подобрување. Ќе треба да ја нагласите и истакнете оваа порака во сите активности и презентации.

Во рамките на овој модул се развиени седум сесии, почнувајќи од општ вовед во обуката, претставување на модулот и завршување на сесијата со „Преземање дејствија“. Се препорачува овие сесии да се изведат во текот на дводневна работилница (шест часа на ден). Сепак, во зависност од достапноста на учесниците и други релевантни фактори, може да има потреба од одредена флексибилност. Ве молиме имајте предвид дека овие работилници треба да се практични и партиципативни, а на учесниците да им се овозможи да ги споделуваат нивните искуства и знаење.

Список со задачи за обучувачите е вклучен во Белешките за обучувачи (БО 1). Тој би требало да ви помогне да се подготвите за обуката.

► ЦЕЛИ

До крајот на овој модул, учесниците ќе бидат во можност да:

- Идентификуваат и проценуваат опасности и ризици по безбедноста и здравјето
- Спроведуваат клучни практики и процедури за отстранување или намалување на ризиците:
 - Систем и политика за управување со безбедноста и здравјето при работа
 - Заеднички одбор за безбедност и здравје
 - Соодветни безбедносни стандарди
- Управуваат со секојдневното работење на едно безбедно и здраво работно место

Со цел да ги постигнат овие цели, од обучувачот се очекува да воспостави средина на учење со примена на партиципативни методи, како што се групни дискусии, симулации, бури на идеи, размена на искуства, вежби, студии на случај, игри по улоги, итн.

Денес, возрасните учат преку соработка и споделување на искуства. Работилницата треба да претставува можност за активно изнесување и размена на идеи поттикнати од низа на општи начела. Повлечените/срамежливите учесници треба да се охрабруваат да учествуваат во дискусиите и активностите со воспоставување на пријателска средина каде сите се чувствуваат пријатно и удобно. Обучувачот е задолжен да го задржи фокусот на темите на работилницата, а воедно и да ја почитува временската рамка, но, истовремено треба да се осигура дека атмосферата е партиципативна и инклузивна за сите учесници и дека се почитуваат родовите прашања. Со цел да се осигура дека се применува проактивен, партиципативен пристап, сесиите од работилницата не треба да се изведуваат како традиционални предавања, туку како процес на „заедничко учење“ при кој обучувачот поставува прашања, поттикнува бура на идеи и критичко размислување, дава позитивни повратни информации на учесниците и придонесува сите да се чувствуваат подеднакво вреднувани.

Забелешки кои ќе им помогнат на обучувачите да ја одржат Power Point презентацијата (во кои се содржани седумте сесии и односните вежби за сесиите) се исто така дадени во презентацијата.

3. ПРОГРАМА ЗА РАБОТИЛНИЦАТА

Работилницата е поделена на два дена со предвидени три сесии за првиот ден и четири сесии за вториот ден. Ваквиот формат овозможува одржување на компактни сесии со јасни цели.

Секоја сесија содржи примери кои ќе им помогнат на учесниците да ги постигнат целите на сесијата. Повеќето вежби претставуваат подготовка за изработка на акциски планови во текот на последната сесија.

Ден 1	Предметна материја	Активност
08:30 - 10:00	- Добредојде - Претставување на учесниците - Цели на работилницата - Претставување на презентацијата	Презентација Обучувач и учесници
	Сесија 1: Вовед во безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија: преглед и образложение	Презентација и пленарна дискусија
10:00 - 10:30	Пауза за кафе/чај	
10:30 - 12:00	Сесија 2: Дефиниции и концепти на БЗР	Презентација – обучувач
12:00 - 12:30	Вежба: Забележете ја опасноста и идентификувајте ја Вежба од SafeWork Нов Јужен Велс (Австралија)	Работа во групи и пленарна дискусија
12:30 - 13:30	Ручек	
13:30 - 14:30	Сесија 3: Проценка на ризици	
	Чекор 1: Идентификување на опасности	Презентација – обучувач
14:30 - 15:00	Пауза за кафе/чај	
15:00 - 15:20	Фабричка вежба 1: Идентификувајте опасности на вашето работно место	Работа во групи и пленарна дискусија
15:20 - 16:00	Чекор 2: Идентификувајте кој може да биде поврден и како. Проценка на актуелниот ризик	Презентација – обучувач
	Чекор 3: Идентификувајте и одлучете за мерките за контрола на безбедносните и здравствените ризици	
16:00 - 16:30	Фабричка вежба 2: Идентификувајте кој е во опасност и проценете го актуелното ниво на ризици на вашето работно место	Работа во групи и пленарна дискусија

Ден 2	Предметна материја	Активност
08:30 - 08:40	Преглед на Ден 1 и вовед во Ден 2	Презентација Обучувач и учесници
08:40 - 10:00	Сесија 4: Хиерархија на контроли	Презентација Обучувач
10:00 - 10:30	Пауза за кафе / чај	
10:30 - 11:00	Вежба за конфекциска облека	Сите – Пленарна дискусија
11:00 - 12:30	Сесија 5: Процесот на проценка на ризици (продолжува) Фабричка вежба 3. Предлагање на контролни мерки Дополнителна вежба за столбна дупчалка	Презентација и вежба
12:30 - 13:30	Ручек	
13:30 - 14:30	Сесија 6: Системи за управување со БЗР	Обучувач и учесници
14:30 - 15:00	Пауза за кафе / чај	
	Сесија 7: Преземање дејствија	Презентација – Обучувач
15:00 - 16:00	Вежбата за дејствието	Презентација – Обучувач
16:00 - 16:30	Евалуација на работилницата и предлози	Сите

► 4. ПЛАНОВИ ЗА СЕСИИТЕ

Секоја сесија е осмислена на начин до самото завршување сите учесници да ја разберат тематиката на сесијата и да имаат време да ја сфатат и усвојат содржината и да ги завршат вежбите, што пак ќе доведе до планирање на дејствието за време на последната сесија.

За сите сесии ќе ви бидат потребни:

- Флипчарт табла
- Дигитален проектор
- Маркери
- РРТ слајдови
- Прирачник за учесници (ПУ)

Дополнителни ресурси и работни материјали се содржани во Водичот за обучувачи. Во плановите за сесиите се посочува каде тие треба да се користат. РРТ презентацијата исто така содржи корисни информации за тоа кога тие треба да се користат.

Забелешки: Во однос на работата во групи, учесниците треба да се поделат во мали групи (5 до 6 учесници по група, по можност од истото претпријатие). За време на сите сесии треба да има достапна флипчарт табла.

► ДЕН 1

СЕСИЈА 1. ВОВЕД ВО БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА ВО МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА: ПРЕГЛЕД И ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Цел: да се даде преглед на улогата на БЗР во подобрувањето на животите на луѓето, како и во однос на придонесувањето кон глобалното здравје и добросостојба во клучните претпријатија во насока на економски развој во светски рамки. Да се укаже на тоа зошто е важно претпријатијата да се фокусираат на БЗР.

Да се напомене дека МСП имаат специфични БЗР потреби со оглед на фактот што тие генерално се соочуваат со поголеми ризици во однос на безбедноста и здравјето при работа, како и помал пристап до ресурси.

Начин на изведување: Предавање

Материјали: Power Point Презентација (сесија 1), БО 2. Работни листови: Прирачник за учесници, РЛ 1

Што е опфатено: ПУ Вовед, Поглавје 1.

Времетраење: 1 час и 30 минути

► План за сесијата

Времетраење	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
30 мин.	Вовед Претставување Очекувања	Посакајте им добредојде на учесниците и охрабнете ги да се претстават себеси и нивните тимови. Замовете по еден учесник од претпријатието накратко да ја претстават нивната компанија, како и нивните очекувања од работилницата	ПУ Вовед
30 мин.	Преглед Цели и програма за работилницата	Предавање: -Преглед на модулот за обуката -Цели и програма на работилницата -Поврзете ги очекувањата со содржината на работилницата	Power Point слајдови Програма за работилницата (РЛ 1)

Времетраење	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
30 мин.	Сесија1: Вовед во безбедност и здравје при работа во мали и средни претпријатија	Предавање за бура на идеи: - Прашајте ги учесниците за нивното познавање на БЗР - Прашајте ги учесниците за предизвиците со кои се соочуваат МСП при спроведувањето на мерки за БЗР и што би можело да се направи за да се надминат - Презентација 1 - Линк до реакциите на учесниците во однос на презентацијата	Power Point слајдови ПУ Поглавје 1

► Оваа воведна сесија е составена од три дела со еднакво времетраење (по 30 минути). Во текот на оваа сесија, учесниците ќе ги осознаат и ќе дискутираат за предизвиците со кои се соочуваат малите и средни претпријатија (МСП) при спроведувањето мерки за безбедност и здравје на работното место, како и за тоа како МСП можат да ја унапредат безбедноста и здравјето на работното место (БО 2).¹

До крајот на првата презентација, учесниците ќе бидат свесни за предизвиците и силните страни на МСП во областа на безбедноста и здравјето при работа (БЗР) и пошироко. Од една страна, МСП, поради нивната природа и големина, се соочуваат со многу ограничувања и пречки. Сепак, доколку се разгледуваат како целина (сите заедно), тие исто така претставуваат значаен глобален извор на вработување. Ова подразбира дека подобрувањата во безбедноста и здравјето на нивните работници можат да опфатат голем дел од светската популација. Со други зборови, МСП можат да направат разлика и да прераснат во клучен придонесувач кон глобалното здравје.

Со цел да ја нагласите оваа поента, можете да го искористите примерот со програми за промоција на здрав животен стил на работното место (на пр. здрава исхрана во мензата, тимови за намалување на телесната тежина, групи за физички вежби, итн.) чија цел е подобрување на здравјето и продуктивноста. Работниците, пак, можат да ги споделат овие добри навики со своите семејства и пријателите. Оттаму, важно е да се претстави концептот дека безбедноста и здравјето при работа можат да го подобрат животот на луѓето не само на работа, туку и во пошироката заедница – порака што дополнително ќе се развие и зацврсти за време на следната сесија.

СЕСИЈА 2. ДЕФИНИЦИИ И КОНЦЕПТИ НА БЗР

Цел: Учесниците ќе можат да ги опишат целите, начелата и особеностите на БЗР, како и нивната важност во придонесот кон БЗР. Воедно, тие ќе можат да ги идентификуваат и споредат сличностите и разликите во врска со концептите на БЗР кои постојат во нивните односни држави на потекло, националното законодавство за БЗР и меѓународното искуство,² како и да го разберат значењето за градење и одржување на култура за превентивна

1. Слајд со текстот за оваа вежба е опфатен во односните РР презентации заради олеснување на вашата задача и постигнување уверување дека ваквите задачи не се занемаруваат.

2. Базите со податоци на МОТ кои содржат информации за националните закони и меѓународните инструменти и стандарди се опфатени во овој дел од Прирачникот за обучувачи – Корисни линкови. Може да се повикате на нив за конкретни информации во однос на главните закони за БЗР, како и одредби во државата во која се одржува работилницата.

безбедност и здравје на нивното работно место. На самиот крај, ќе се истакне и значајната улога на работното место во унапредувањето на глобалното здравје.

Начин на изведување: Предавање, групна дискусија за идентификување на опасности и „опасност VS ризик“.

Материјали: Power Point презентација (Сесија 2), Вежба „Забележете ја опасноста и идентификувајте ја“ - Вежба од Нов Јужен Велс“ (Power Point слајдови), РЛ 4

Опфаќа: ПУ Поглавје 2.

Времетраење: 2 часа

Време	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
90 мин.	Сесија 2: Дефиниции и концепти на БЗР: -Опасност -Ризик -Прифатлив ризик -За малку избегнати несреќи/инциденти -Опасни појави -Професионални несреќи -Професионални заболувања -Безбедност при работа -Здравје при работа -Превенција - Култура на превентивна безбедност и здравје	Бура на идеи: -Прашајте ги учесниците што тие подразбираат под опасност Предавање: -Дефинирајте и илустрирајте ги клучните концепти на БЗР со користење на практични примери -Поттикнете ги учесниците да пријавуваат, евидентираат и истражуваат инциденти заради преземање на корективни дејствија. Споделете го РЛ 4 како референтен материјал -Нагласете ја важноста на воспоставувањето и одржувањето на култура на превентивна безбедност и здравје	Power Point Слајдови ПУ Област 2
30 мин.	Вежба: „Забележете ја опасноста и идентификувајте ја“, вежба од НЈВ	Самостојно работење: Поттикнете дискусија за идентификација на опасности	Power Point Слајдови

Забелешки: За време на оваа сесија се поставуваат основите за разбирање и подобрување на БЗР. Имањето предвид на јасни концепти и дефиниции им помага на учесниците „да го зборуваат истиот јазик“. Веројатно ќе ве збунат како да ја објасните разликата помеѓу „опасност“ и „ризик“.³ Во презентацијата се содржани слики кои јасно ги илустрираат разликите помеѓу овие два концепта. Треба да се уверите дека ова поента им е јасна на сите пред да продолжите. На пример, побарајте од учесниците да ви дадат примери за различни опасности и ризици на работа за кои тие се свесни. Потоа, побарајте од нив да им ја објаснат на останатите во групата разликата помеѓу двата концепта.

3. Опасност е сè што има потенцијал да предизвика повреда или да наштети на здравјето на луѓето.

Ризик е комбинација на веројатноста (можноста), висока или ниска, дека опасноста всушност би довела до повреда или болест, проследена со индикатор за тоа колку би можела повредата да е сериозна.

Позитивно поттикнете ги учесниците преку укажување и признавање на нивната способност за набљудување и креативност. Нагласете дека, додека некои опасности се поочигледни/повидливи (на пр. незаштитено сечило, висечки товар, возила), други може да бараат дополнително размислување (на пр. екстремни температури, бактерии, токсични хемикалии, недостаток на обука, насилство на работното место, итн.).

Оваа сесија ви дава можност и да посочите дека болестите поврзани со работата предизвикуваат повеќе смртни случаи⁴ отколку повредите при работа, што веројатно ќе ги изненади повеќето учесници. Треба јасно да ставите до знаење дека безбедните и здрави работни места можат да спречат и несреќи и заболувања.

Дефиницијата за здравје исто така заслужува дискусија, бидејќи таа се има развиено во поширок концепт што опфаќа добросостојба⁵, а не само отсуство на болест (како што се сметало во минатото). Воедно, многу е важно да се разгледаат различните ранливости кај работниците поради нивниот пол, возраст, состојба (на пр., бременост, закрепнување од повреда или болест, попреченост), миграциски статус и други особености што можат да ги изложат на поголем ризик во споредба со останатите работници. Запрашајте ги учесниците дали на нивното работно место има ранливи колеги и како се постапува во однос на нивните потреби. Ова може да поттикне идеи за подобрување.

Со цел да ја нагласите важноста на превенцијата, која претставува централен столб на современата безбедност и здравје при работа, можете да ги охрабрите учесниците да споделат локални поговорки, бидејќи тие се застапени во многу култури, на пример: „Подобро да се спречи отколку да се лечи.“

Користењето слики, поговорки и малку хумор ќе ви помогне да го привлечете и задржите вниманието на групата, па затоа слободно користете ги во текот на целата работилница!

СЕСИЈА 3. ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ: ПРОЦЕСОТ

Цел: Учесниците ќе се запознаат со Проценката на ризици, која претставува клучна алатка за подобрување на БЗР на работното место. Ќе се претстават практични алатки за Проценка на ризици, како што се Мапирањето на ризици и Матриците на ризици.

На крајот на сесијата, учесниците ќе го разберат концептот на проценки на ризици и ќе бидат во можност да:

- ▶ Идентификуваат опасности
- ▶ Дефинираат кој би можел да биде повреден и како
- ▶ Ги евалуираат ризиците на работното место
- ▶ Ги разберат и користат Мапите на ризици и Матриците на ризици.

4. Приближно шест пати повеќе.

5. СЗО го дефинира здравјето како „состојба на целосна физичка, ментална и социјална добросостојба, а не само како отсуство на болест или слабост“.

Начин на изведување: Предавање, работа во групи, самостојно работење

Материјали: Power Point презентација (Сесија 3), Фабричка вежба 1 (Power Point слајдови), БО 4, Фабричка вежба 2. Работни листови: РЛ 3 Образец за проценка на ризици; РЛ 5 за фабричка вежба 2: Идентификување кој е изложен на ризик и проценка на актуелното ниво на ризици на вашето работно место

Опфаќа: ПУ Поглавје 3

Времетраење: 2 часа и 30 минути

Време	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
1 час	Сесија 3: Проценка на ризици	Бура на идеи: Прашајте ги учесниците како ги идентификуваат опасностите во нивното претпријатие Предавање Претставување на образложение за систематски пристап кон идентификацијата на опасности Претставување на првиот чекор од Образецот за проценка на ризици	Power Point слајдови Флипчарт табла ПУ Поглавје 3
20 мин.	Фабричка вежба 1. Идентификување на опасности на вашето работно место: Секој учесник запишува по три опасности присутни на нивното работно место	Самостојно работење	БО 3, Фабричка вежба 1
40 мин.	Сесија 3: Проценка на ризици: -Кој би можел да биде повреден и како -Евалуација на ризици	Предавање Претставување на Чекорите 2 и 3 од Проценката на ризици	Power Point слајдови ПУ Поглавје 3
30 мин.	Фабричка вежба 2: Проценка на ризиците на вашето работно место: Учесниците ќе ги искористат нивните одговори на Фабричката вежба 1, мапирањето на ризиците и матриците на ризици за да ја унапредат проценката на ризици во нивното претпријатие со дефинирање на лице/а кои можеле да бидат повредени и како	Работа во групи	БО 4, РЛ 5 За фабричката вежба 2: Идентификување кој е изложен на ризик и проценка на актуелното ниво на ризици на вашето работно место РЛ 2

Забелешки:

1) Прирачникот за учесници обезбедува линк до брошурата насловена „Водич во пет чекори за спроведување на проценка на ризици“. Во Прирачникот се изнесени совети и примерок (РЛ 1) кој е мошне корисен за спроведување на проценка на ризици во дадено претпријатие.⁶

2) Доколку е релевантно за оваа обука, во РЛ 2 е содржан Формулар за дневна евалуација (РЛ 2) кој учесниците треба да го пополнат на крајот на Ден 1. Овој РЛ може да им се достави на учесниците во пакет со останатите материјали за обуката или да им се подели веднаш по завршувањето на предвидените активности од работилницата за Ден 1. Втората опција спречува одвлекување на вниманието од содржината на работилницата. Повратните информации прибрани со РЛ ќе ви помогнат да разберете дали учесниците се стекнале со знаење согласно очекувањата, а воедно и да ги прилагодите и подобрите активностите предвидени за Ден 2.

► ДЕН 2

СЕСИЈА 4. ХИЕРАРХИЈА НА КОНТРОЛИ

Цел: Да се претстават мерки за контрола на ризици и хиерархијата на контроли. Да се идентификуваат и да се донесат одлуки во однос на мерките за контрола на ризици. Да се направи анализа во врска со дејствијата кои вашето претпријатие моментално ги презема за контрола на ризиците и да се сподели што би можело дополнително да се направи. Ќе се образложи широка перспектива на главните елементи и добри практики кои придонесуваат за контрола на ризиците во претпријатието.

На крајот на сесијата, учесниците ќе бидат во можност да:

- Ги разберат мерките за контрола на ризици и како да направат нивен избор и примена согласно хиерархијата на контроли.
- Да ги идентификуваат и донесат одлука во врска со мерките за контрола на ризици со цел да го сведат ризикот до прифатливо ниво.

Начин на изведување: Предавање, работа во групи

Материјали: Power Point презентација (Сесија 4), РЛ 3 „Примерок за проценка на ризици“, Слајдови од вежбата за конфекциска облека. Видео „Примери за штитници на машини и останати безбедносни елементи“ (https://www.youtube.com/watch?time_continue=171&v=eXpNjATFSrU&feature=emb_title) Времетраење 2.51 минути

Опфаќа: ПО Поглавје 3

Времетраење: 1 час и 50 минути

6. Достапно на https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_232886/

Време	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
1 час и 20 мин	Сесија 4: - Хиерархијата на контроли - Избор на материјали, алати, опрема, процеси - Одржување - Безбедносни знаци - Работни процедури Вонредни состојби и системи за евакуација Одржување на ред и чистота Хигиена и добросостојба Образование и обука Надзор	Бура на идеи: Прашајте ги учесниците како ги идентификуваат опасностите во нивното претпријатие Предавање Претставување на образложението за систематски пристап кон идентификација на опасности Запознавање со првиот чекор од Примерокот за проценка на ризици Самостојно работење Предавање Претставување на чекорите 2 и 3 од Проценката на ризици	Power Point слајдови ПУ Поглавје 3 Видео „Примери за штитници на машинерија и останати безбедносни елементи“
30 мин.	Вежба за конфекциска облека	Работа во групи	Вежба за конфекциска облека Power Point слајдови

СЕСИЈА 5. ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ: ПРОЦЕСОТ (ПРОДОЛЖУВА)

Цел: Учесниците се охрабруваат да ја применуваат Хиерархијата на контроли како логична и ефективна превентивна стратегија. Се дискутираат чекорите 4 и 5 од Проценката на ризици: се заведува кој е одговорен за спроведување на кои мерки за контрола на ризици, како и временската рамка за нивно воспоставување. Воедно, се претставуваат и дополнителни елементи и добри практики кои придонесуваат за контрола на ризиците на работното место.

На крајот на сесијата, учесниците ќе бидат во можност да:

- ▶ Го продлабочат своето знаење за мерки за контрола на ризици.
- ▶ Да предложат мерки за контрола на ризици кои би можеле да се применат за намалување на ризиците утврдени за време на претходните вежби.
- ▶ Ги разберат чекорите 4 и 5 од процесот на контрола на ризици.

Начин на изведување: Предавање, работа во групи

Материјали: Power Point презентација; Резултати од Фабричката вежба 2; БО 5: Фабричка вежба 3

Опфаќа: Прирачник за обучувачи Поглавје 3

Времетраење: 1 час и 30 минути

Време	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
60 мин.	Сесија 5: Процесот на проценка на ризици (продолжува) Фабричка вежба 3: Согласно резултатите од претходното работење во групи (Фабричка вежба 2), изберете соодветни и изводливи мерки за контрола на ризици со земање предвид на хиерархијата на контроли.	Предавање Се изнесуваат и споделуваат дополнителни значајни елементи за контрола на ризици	Power Point слајдови ПУ Поглавје 3
40 мин.		Работа во групи	Фабричка вежба 2 - резултати, БО 5 Фабричка вежба 3

СЕСИЈА 6. СИСТЕМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО БЗР

Цел: Претставување на системот за управување со безбедноста и здравјето при работа кој се прилагодува на потребите на МСП и кој може да се сосредоточи на опасности и ризици кои се поврзани со нивната дејност.

Да се илустрира како со овој пристап се постигнува уверување дека сите опасности и ризици се проценети и дека се применуваат ефикасни превентивни и контролни мерки. Да се нагласи потребата од систем за управување со безбедноста и здравјето при работа во однос на континуираното подобрување на БЗР и да се обезбедат алатки за унапредување на учеството на работниците на ниво на претпријатие во согласност со националното законодавство и мисијата и насоките на МОТ.

Начин на изведување: Предавање, Игра по улоги

Материјали: Power Point презентација (Сесија 6)

Опфаќа: ПУ Поглавје 4

Времетраење: 1 час

Време	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
1 час	Сесија 6: Системи за управување со БЗР Дефиниција и цели на системите за управување со безбедноста и здравјето при работа Системи за управување со БЗР и претпријатија: -Ревизија; -Учество на работниците и воспоставување на Одбори за безбедност и здравје; - Политиката за БЗР на ниво на претпријатие: -Организација; -Планирање; -Имплементација; -Евалуација; -Дејствија за подобрување;	Предавање Претставување на системите за управување со безбедноста и здравјето при работа како алатки за континуирано подобрување на БЗР Нагласување на важноста на учеството на работниците во согласност со мисијата на МОТ Воведување на елементите кои ја сочинуваат современата политика за БЗР на едно претпријатие, како и чекорите за нејзина примена, ажурирање и развој	Power Point слајдови ПУ Поглавје 4

СЕСИЈА 6. СИСТЕМИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО БЗР

Цел: Учесниците ќе се запознаат со начинот на извлекување информации од безбедносните инспекции и од извештаи за истраги на несреќи/болети, како и начинот на мерење на подобрувањата по пат на визуелни мерења на промените и показателите на напредокот.

Тие ќе ја осознаат важноста на континуираните подобрувања во БЗР.

Учесниците ќе ги применат концептите и методите осознаени за време на работилницата за да направат проценка на ризици во нивното претпријатие и да изнајдат соодветни и реалистични предлози за контрола на ризици. Последователно, тие ќе ги применат своите комуникациски вештини по пат на дискусија на предлозите за време на предавањата. На самиот крај, ќе направат евалуација на содржината и на методологијата на работилницата со пополнување на Формуларот за евалуација и предлагање на идеи за подобрувања.

Начин на изведување: Предавање, работа во групи, презентации од страна на учесниците,

Материјали: Вежба со Power Point презентација (слајдовите треба да се утврдат) Вежба за делување БО 6. Работни листови: РЛ 6а и 6б Формулар за евалуација

Опфаќа: ПУ Поглавје 4

Времетраење: 1 час и 30 минути

Време	Содржина	Методи	Ресурси/Работни материјали
1 час	Сесија 7: Преземање дејствие -Показатели на успех -Кон континуирано подобрување во БЗР	Предавање Работа во групи: Вежба: Вежба за делување Дискусија	Power Point слајдови ПУ Поглавје 4 БО 6 БО 6а и 6б Флипчарт табла
30 мин.	Евалуација на работилницата и предлози	Формулар за евалуација во пишана форма	Формулар за евалуација
(Изборно; доколку има време, може да се изведе оваа вежба ќе ви одземе 20 минути)	Вежба: Заеднички одбор за безбедност и здравје	Игра по улоги: учесниците формираат две групи и ги менуваат улогите (менаџерите настапуваат како работници и обратно). Секоја група избира по два члена кои ќе дискутираат за случај на родово-базирано вознемирување. Секоја група ќе треба да ги советува своите претставници. Ќе се предложат превентивни и поправни мерки.	БО 7

5. РАБОТНИ ЛИСТОВИ

► РЛ 1: ПРОГРАМА ЗА РАБОТИЛНИЦАТА

МОДУЛ – ПРОГРАМА ЗА РАБОТИЛНИЦАТА: ОРГАНИЗИРАЈТЕ ГО ВАШЕТО РАБОТНО МЕСТО

Датуми:

Место:

Времетраење	Ден 1	Ден 2
08:30 – 10:00	- Добредојде - Претставување на учесниците - Цели на работилницата - Претставување на презентацијата Сесија 1: Вовед во безбедноста и здравјето при работа во мали и средни претпријатија: преглед и образложение	Резиме на Ден 1 и вовед во Ден 2 Сесија 4: Хиерархија на контроли
10:00 – 10:30	Пауза за кафе/чај	Пауза за кафе/чај
10:30 – 12:00	Сесија 2: Дефиниции и концепти на БЗР	Вежба за конфекциска облека
12:00 – 12:30	Вежба 1: Забележете ја опасноста и идентификувајте ја Вежба од SafeWork Нов Јужен Велс (Австралија)	Сесија 5: Процесот на проценка на ризици (продолжува) Фабричка вежба 3. Предложете мерки на контрола Дополнителна вежба за столбна дупчалка
12:30 – 13:30	Ручек	Ручек
13:30 – 14:30	Сесија 3: Проценка на ризици Чекор 1: Идентификување на опасности	Сесија 6: Системи за управување со БЗР
14:30 – 15:00	Пауза за кафе/чај	Пауза за кафе/чај
15:00 – 15:20	Фабричка вежба 1: Идентификувајте опасности на вашето работно место	Сесија 7: Преземање на дејствија Дополнително – Вежба за дејствие
15:20 – 16:00	Чекор 2: Идентификувајте кој може да биде поврден и како. Проценка на актуелниот ризик Чекор 3: Идентификувајте и одлучете за мерките за контрола на безбедносните и здравствените ризици	
16:00 – 16:30	Фабричка вежба 2: Идентификувајте кој е во опасност и проценете го актуелното ниво на ризици на вашето работно место	
		Евалуација на работилницата и сугестии

► РЛ 2: ФОРМУЛАР ЗА ЕВАЛУАЦИЈА НА ДНЕВНА РЕАКЦИЈА

МОДУЛ – ПРОГРАМА ЗА РАБОТИЛНИЦАТА: ОРГАНИЗИРАЈТЕ ГО ВАШЕТО РАБОТНО МЕСТО

Датум:

Модул: ☐ ден 1 ☐ ден 2

►	Што ми се допадна:
	
	
	
►	Што не ми се допадна:
	
	
	
►	Што ми беше збунувачко:
	
	
	
►	Што би можело да се подобри:
	
	
	

► РЛ 3: ПРИМЕРОК ЗА ПРОЦЕНКА НА РИЗИЦИ

МОТ. Прирачник во пет чекори за работодавачи, работници и нивни претставници за вршење проценки на ризиците на работното место. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_232886.pdf 17 декември 2013.

► Проценка на ризици

Работна активност: Датум на проценка на ризиците:

Кој се опасностите?	Кој би можел да е повреден и како?	Кои се моменталните мерки на контрола?	Кој е преостанатиот ризик?	Што друго треба да знаете за да го контролирате ризикот?	Кој го презема дејствието?	До кога треба да се преземе дејствието?	Завршено

Кои се опасностите?	Кој би можел да е повреден и како?	Кои се моменталните мерки на контрола?	Кој е преостанатиот ризик?	Што друго треба да знаете за да го контролирате ризикот?	Кој го презема дејствието?	До кога треба да се преземе дејствието?	Завршено

МОТ би сакале да посочат дека овој Примерок е прилагоден согласно информациите објавени од страна на Health and Safety Executive, Обединетото Кралство и лиценцирано согласно Лиценцата v1.0 на Отворената влада на Обединетото Кралство.

► РЛ 4: ПРИМЕР ЗА ФОРМУЛАР ЗА ПРИЈАВА НА ИНЦИДЕНТ НА РАБОТНОТО МЕСТО

► УПАТСТВА

Пополнете го овој формулар за да пријавите инцидент на работното место кој доведува до повреда, болест или опасна појава или за малку избегната несреќа. Пополнетиот формулар вратете го назад до:

Овој формулар служи за документирање на

НЕСРЕЌА ПРИ РАБОТА ☐

ПРОФЕСИОНАЛНО ЗАБОЛУВАЊЕ ☐

ОПАСНА ПОЈАВА ☐

ЗА МАЛКУ ИЗБЕГНАТА НЕСРЕЌА ☐

► ПОГОДЕНО ЛИЦЕ

Доколку е можно, да го пополни повреденото/инволвираното лице.

Име на лицето кое го пополнува извештајот:

Пол Датум на раѓање Датум на стапување на работното место

Позиција Единица

Име на претпоставениот:

Датум и време на инцидентот:

Каде точно се има случено инцидентот: Инволвирани лица:

Опишете што се има случено и споделете што е можно повеќе детали за инцидентот.

На пример:

- Името на инволвираната супстанција
- Името и видот на секоја инволвирана машина/возило
- Настаните кои довеле до инцидентот
- Улогата која ја имале сите вклучени лица

- ▶ Во случај на персонална повреда, ве замолуваме да споделите што е можно повеќе детали за тоа што правело лицето.
- ▶ Опишете ги сите дејствија преземени оттогаш за спречување на сличен инцидент.

Доколку е потребно, може да пишувате и на посебен лист хартија:

Очевитци:

► **ДА СЕ ПОПОЛНИ ЕДИНСТВЕНО ДОКОЛКУ Е ПОВРЕДА ПРИ РАБОТА ИЛИ ПРОФЕСИОНАЛНО ЗАБОЛУВАЊЕ**

Вид на повреда/заболување:

Причина за изгубено време / повреда или прва помош:.....

Дали имаше потреба од медицинско лекување? Доколку да, наведете ја

ДА ☐

HE

Потпис на вработениот

.....
Датум

.....

Потпис на претпоставениот

.....
Датум

► **РЛ 5: ИДЕНТИФИКУВАЊЕ КОЈ Е ИЗЛОЖЕН НА РИЗИК И ПРОЦЕНКА НА МОМЕНТАЛНОТО НИВО НА РИЗИЦИ НА ВАШЕТО РАБОТНО МЕСТО**

Потенцијална сериозност или последици од настанот	Потенцијална сериозност или последици од настанот		
	Малку штетно	Умерено штетно	Многу штетно
Ниска веројатност	Низок ризик	Низок ризик	Среден ризик
Веројатно	Низок ризик	Среден ризик	Висок ризик
Многу веројатно	Среден ризик	Висок ризик	Висок ризик

Потенцијална сериозност или последици од настанот

Малку штетно: ова може да се однесува на повреда или заболување за кое е неопходен само помал третман за прва помош, или кое може да доведе до краткотраен прекин на процесот. Не предизвикува отсуство од работа подолго од неколку дена, доколку воопшто има отсуство.

Умерено штетно: повреди или нарушено здравје што може да предизвикаат привремена онеспособеност од која лицето може да се зазdravi – на пример, скршена рака или помала фрактура. Повредата или заболувањето го оддалечува работникот од работа и предизвикува нарушена здравствена состојба во подолг временски период. Работникот/работодавачот може да поднесе барање за изгубено работно време поради повреда или болест, или прекилот на процесот може да трае неколку дена.

Многу штетно: повреда, заболување или смрт, како и можни долгорочни или трајни повреди или заболувања, вклучувајќи смрт, ампутации и губење на слухот предизвикано од бучава. Во овој контекст често се користи терминот „повреди што го менуваат животот“.

Веројатност (можност) за појава на настан

Ниска веројатност: шансата некој да биде повреден не е веројатна во сегашните околности.

Веројатно: постои голема веројатност некој да се повреди или разболи при работа во сегашните околности.

Многу веројатно: работни ситуации во кои е речиси сигурно дека некој ќе претрпи повреда или заболување во сегашните околности.

► РЛ 6А: СПИСОК НА ИДЕИ ЗА ПОДОБРУВАЊА

► Проценка на ризици	
1	
2	
3	
4	
5	

► Проценка на ризици	
1	
2	
3	
4	
5	

- Идентификувајте ги итните и високоризични прашања
- Воедно идентификувајте ги и „лесно остварливите придобивки“ со поставување на следниве прашања:
 - Колку е веројатно дека ќе се постигне подобрување?
 - Дали може веднаш да започнам со спроведување?
 - Дали може да го споведам без некаква голема инвестиција?
 - Дали првите резултати ќе бидат видливи во рок од еден месец?
- Во однос на секоја идеја за подобрување, доделете 0, 1 или 2 ѕвезди* по секое од горните прашања.
- Изберете 6 до 10 подобрувања
- Дискутирајте и договорете се заедно со целиот тим
- Свездите ви посочуваат на „брзо остварливи подобрувања“

► РЛ 6Б: ПЛАН ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА ПРЕТПРИЈАТИЈА (ППП)

Повикување	Проект и под-активности	Одговорно лице	Индикатор на напредокот	Почетен датум	Планиран краен датум	Реален краен датум	Коментари
1	1.1						
	1.2						
	1.3						
	1.4						
2	2.1						
	2.2						
	2.3						
	2.4						
3	3.1						
	3.2						
	3.3						
	3.4						
4	4.1						
	4.2						
	4.3						
	4.4						
5	5.1						
	5.2						
	5.3						
	5.4						

► РЛ 7: ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТИЛНИЦАТА

Ве замолуваме да го споделите вашето мислење. Доколку не можете да одговорите на некое прашање, оставете го празно. Во спротивно, заокружете го најсоодветниот број за секој исказ.

		Целосно се согласувам	Се согласувам	Ниту се согласувам ниту не се согласувам	Не се согласувам	Воопшто не се согласувам
1.	Предметната материја беше соодветно опфатена.	5	4	3	2	1
2.	Содржината е соодветна за мојата позадина и искуство.	5	4	3	2	1
3.	Работилницата беше добро временски организирана.	5	4	3	2	1
4.	Работните материјали и алатките беа релевантни.	5	4	3	2	1
5.	Учесниците се поттикнуваа да земат активно учество во настанот.	5	4	3	2	1
6.	Активностите ми помогнаа да ја разберам содржината.	5	4	3	2	1
7.	Обучувачот ми помогна да разберам.	5	4	3	2	1
8.	Обучувачот соодветно одговори на прашањата.	5	4	3	2	1
9.	Генерално, организацијата на обуката, администрацијата и распоредот на обуката беа добро спроведени.	5	4	3	2	1
10.	Местото на одржување на обуката и просторните услови беа соодветни за моите потреби.	5	4	3	2	1

11. Дали времетраењето на работилницата беше:

Соодветно? ☐ Прекратко? ☐ Предолго? ☐

12. Какво беше вашето ниво на интерес пред работилницата?

Одлично ☐ Многу добро ☐ Добро ☐ Доволно ☐ Слабо ☐

13. Какво беше вашето ниво на интерес по работилницата?

Одлично ☐ Многу добро ☐ Добро ☐ Доволно ☐ Слабо ☐

ЕВАЛУАЦИЈА НА РАБОТИЛНИЦАТА SCORE (ПРОДОЛЖУВА)

14. Дали имате некакви предлози за подобрување на оваа работилница?

15. Какво беше вашето ниво на интерес по работилницата?

Одлично ☐ Многу добро ☐ Добро ☐ Доволно ☐ Слабо ☐

16. Дали имате некакви предлози за подобрување на оваа работилница?

▶ 6. БЕЛЕШКИ ЗА ОБУЧУВАЧИТЕ

▶ БО 1: СПИСОК НА ЗАДАЧИ ЗА ОБУЧУВАЧИТЕ

Користете го следниов список за задачи кој ќе ви помогне да ја испланирате и да се подготвите за работилницата. Доколку е неопходно, додадете и ваши ставки.

Задача	Датум на исполнување на целта	Статус
Доколку е неопходно, состанете се со тимот на МОТ за да дискутирате за модулот и измените кои може да се потребни, како и да ги разгледате информациите кои ги имате на располагање за инволвираните претпријатија.		
Соберете применливи информации за националното законодавство кое се однесува на предметната материја на модулот.		
Разгледајте ги плановите за сесиите, главните поенти на учењето		
Подгответе ги сите материјали за обуката и направете фотокопии од работните листови		
Соберете ресурси/дополнителни материјали за активноста согласно потребите		
Преземете улога на фасцилитатор на работилницата		
Направете преглед на работилницата и евалуациите		
Состанете се со SCORE тимот за да го финализирате распоредот за посета на претпријатието		
Местото на одржување на обуката и просторните услови беа соодветни за моите потреби.		

▶ БО 2: ВЕЖБА: МАЛИ БИЗНИСИ, ГОЛЕМИ ПРЕДИЗВИЦИ

Времетраење: 1 час и 30 минути

Метод: Самостојно работење кое има за цел да ја подигне свеста за важноста на БЗР на работа како и општо во заедницата и во средината.

Поттикнете ги учесниците, според свое видување да заведат еден или повеќе начини на кои работното место може да придонесе до општото (јавно) здравје или глобалното здравје.

Совети: Учесниците може да размислат за тоа како МСП може да влијаат на глобалното здравје и на клучната улога на ваквите работни места. Актуелната пандемија може да биде јасен пример за ова. Нема „точни“ или „неточни“ одговори. Она што е важно е мислењата да бидат поддржани со издржано образложение и/или објективни податоци.

Разбирањето на важноста на БЗР и нејзината улога која го надминува работното место е логичен начин за промовирање на добри практики кои може да се во корист на севкупната заедница.

► БО 3: ФАБРИЧКА ВЕЖБА 1. ИДЕНТИФИКУВАЊЕ НА ОПАСНОСТИ НА ВАШЕТО РАБОТНО МЕСТО

Времетраење: 20 минути

Метод: Самостојно работење. Побарајте од учесниците да заведат три опасности кои се присутни на нивното работно место.

Се препорачува учесниците да немаат меѓусебна интеракција за време на оваа вежба, имајќи предвид дека целта е да се утврдат различни опасности идентификувани преку самостојно размислување, без влијание од надворешни фактори. Доколку на учесниците им се дозволи да комуницираат за време на вежбата, мислењето на дел од нив (лидери, комуникативни и отворени личности) може да преовлада над мислењето на повлечените/тивките учесници, со што би се ограничило нивното креативно размислување. Потсетете ги дека опасностите можат да бидат секакви, па затоа треба да споделите неколку примери што припаѓаат на различни категории опасности, на пр.: силни киселини, бучава, вируси, стрес, неудобни работни положби.

Побарајте од учесниците да ја презентираат листата. Идејата е да се осигури дека се идентификувани опасности, а не ризици. Ова е важно бидејќи овие листови понатаму дополнително ќе се развиваат. Можеби ќе сакате да обезбедите копии од Примерокот за проценка на ризик што може да се пополни.

► БО 4: ФАБРИЧКА ВЕЖБА 2: ПРОЦЕНЕТЕ ГИ РИЗИЦИТЕ НА ВАШЕТО РАБОТНО МЕСТО

Користете ги одговорите од Фабричката вежба 1, од мапирањето на ризиците и од матриците на ризици за да ја унапредите проценката на ризици во вашето претпријатие со дефинирање на тоа кој може да биде повреден и како.

Времетраење: 30 минути

Метод: работа во групи

Учесниците ќе бидат поделени во мали групи (5–6 лица по група, по можност од истото претпријатие, бидејќи познавањето на работното место е клучно за мапирање и евалуација на ризиците). Врз основа на резултатите од самостојната работа (фабричка вежба 1),

новоформираните групи ќе изработат едноставни мапи на своите претпријатија (едно или повеќе работни места или оддели, по желба), а потоа на нив ќе ги означат локациите на сите воочени ризици (ризиците можат да бидат претставени со кругови или други едноставни форми а, по желба, да бидат означени со различни бои), како и главните карактеристики (врати, прозорци, скали, премини, итн.) и машините во претпријатието.

На мапите на ризик треба да биде означена и локацијата на клучниот персонал (на пр. противпожарна служба, претставници за безбедност, персонал за прва помош).

Воедно, треба да ги уверите учесниците дека не им се потребни посебни вештини за цртање за изработка на мапи на ризик, бидејќи тие претставуваат шематски приказ на моменталната состојба со безбедноста и здравјето при работа во претпријатието (каде се наоѓаат ризиците?). Работата во групи овозможува сеопфатно мапирање на ризиците воочени од сите членови на групата и го поттикнува тимскиот дух.

Откако ќе се изработат мапите на ризици, групите треба да го евалуираат секој поединечен мапиран ризик со користење на едноставната мапа на ризици која е дадена во Прирачникот за обучувачи. Овој чекор ќе ви помогне да направите приоритети во однос на поединечните ризици зависно од веројатноста за појава и сериозноста на можните последици.⁷ Со други зборови, матрицата на ризици ви помага да разберете на кои ризици треба првенствено да се осврнете (црвените и жолтите зони од матрицата на ризици кои соодветствуваат на ризиците од средно и високо ниво).

Откако ќе се лоцираат и евалуираат/приоретизираат ризиците (Чекор 2 „Кој може да биде повреден и зошто?“ од редоследот за Проценка на ризици), се изработува логичката патека за примена на мерки за контрола на ризици (видете ја Фабричката вежба бр. 3).

Потсетете ги сите учесници дека мапите со ризици и резултатите од евалуацијата на ризици треба да се заведат, да се чуваат како евиденција и да се достапни за сечии потреби, на пример: да се ажурираат при инсталирање на нова машинерија во претпријатието или при промена на распоредот на работните простории, достапна за цели на инспекција и ревизија, итн.

Во улога на обучувач, вие ќе треба да сте свесни за ограничувањата на употребата на матриците на ризици (на пример, субјективност во однос на проценката на веројатноста и сериозноста), но, сепак, треба исто така да потенцирате дека овие алатки се лесни за користење дури и за лица кои не се стручњаци и дека се генерални полезни. Оваа вежба треба да се изведе со охрабрување на сите учесници да бидат креативни во нивниот пристап до проценка на ризици бидејќи секоја процедура или метод може да се подобрат и да се приспособат на конкретните потреби и ресурси на даденото претпријатие.⁸

Може ќе сакате да ги прикажете слајдот „Евалуација на нивоата на ризици преку матрици на ризици“ кога учесниците ќе одлучуваат за моменталното ниво на ризик. Може ќе сакате да го користите РЛ 5 од овој Прирачник за обучувачи каде се прикажани дефинициите на веројатност и сериозност.

7. Прецизни дефиниции за секоја категорија на веројатност и сериозност се дадени во Прирачникот за обучувачи, Поглавје 3, дел Матрица на ризици.

8. Користењето на апликации, на пример, е во подем и исто така може да придонесе за проценка на ризици. Овде може да проверите некои од корисните апликации на MOT:

Посочете им на учесниците дека треба да ги запишат нивните одговори. Обучувачите ќе треба да се уверат дека учесниците завршуваат со најмалку еден среден или висок ризик со оглед што ова ќе биде побарано во Фабричката вежба бр. 3.

► БО 5. ФАБРИЧКА ВЕЖБА 3: ПРЕДЛАГАЊЕ НА КОНТРОЛНИ МЕРКИ ЗА ПРОЦЕНЕТИОТ РИЗИК ВО ФАБРИКА

Согласно претходните резултати од Фабричката вежба 2, изберете соодветни и остварливи мерки на контрола земајќи ја предвид хиерархијата на контроли.

Времетраење: 15 минути

Метод: Работа во групи. Повикајте ги учесниците повторно да се групираат во истите групи како од претходната вежба. Потоа, поттикнете ги да предложат реални мерки за контрола на ризиците што постојат во нивното претпријатие и кои претходно биле идентификувани/мапирани/приоретизирани (сега сме во Чекор 3: „Што веќе се презема? Кои дополнителни активности се неопходни за намалување на ризикот?“ од редоследот за проценка на ризици предложен во Прирачникот за обучувачи). Потсетете ги учесниците дека предложените контролни мерки треба да ја земат предвид Хиерархијата на контроли (можете да го оставите слајдот што ја прикажува Хиерархијата на контроли проектиран на екранот како референца за сите за време на вежбата). Многу е важно да се нагласи дека, пред сè, опасностите треба да се елиминираат. Ако елиминацијата е невозможна, треба да се разгледа замена со побезбедни алтернативи. Овие две мерки за контрола на ризиците по безбедноста и здравјето се најнеефективни и ова мора јасно да се објасни за да се поддржи логичен пристап кон контролата на ризикот. Доколку ризикот и натаму опстојува („преостанат ризик“) и по примената на овие мерки, тогаш ќе се разгледуваат колективни мерки, оставајќи ги личните мерки (на пр. лична заштитна опрема – ЛЗО) како последна опција (помалку ефективна). Многу мали и средни претпријатија сè уште погрешно се потпираат на личната заштитна опрема како главна мерка за контрола на ризикот, па оттука оваа вежба треба да се искористи за зајакнување на логичниот редослед наведен во хиерархијата на контроли и за разјаснување на оваа честа заблуда.

Учесниците можат да го користат Примерокот за проценка на ризик (РЛ 3) за да ги пренесат резултатите од нивната проценка на ризик.

► БО 6. ВЕЖБА: ВЕЖБА ЗА ДЕЛУВАЊЕ

Времетраење: 1 час за да се изведе вежбата, проследено со дискусија од 20 минути за Предлози за подобрување на претпријатието.

Метод: Работа во групи.

При оваа последна вежба, учесниците имаат можност да ги применат концептите, начелата и методите осознаени или усовершени за време на работилницата за да спроведат проценка на ризици за нивното претпријатие и да состават и изнесат соодветни и реалистични предлози за контрола на ризици⁹. Целта на вежбата е да се (i) разгледа наученото од работилницата, како и исходите и резултатите од претходните вежби, (ii) да се оспособат учесниците да

9. Предложените контролни мерки треба да ги земат предвид практичните можности кои претпријатието треба да ги воспостави.

размислат за областите кои први би ги издвоиле како ризични и објаснувањето за тоа (може да се области подложни на незгоди, области со активен персонал за БЗР, итн.) и (iii) за кои работни места ќе треба да се помести „иглата“ претставена на слајдот „Како стои вашето работно место во однос на безбедноста и здравјето во производствениот погон?“. На пример, управен одбор, дефинирање на одговорности и процедури за повикување на лицата на одговорност, утврдување на индикатори-сугестии за напредок, итн.

Учесниците треба да ја завршат фабричката вежба – Чекор 4 од проценката на ризици во примерокот, односно да утврдат кој е одговорен и да определат реална временска рамка. Во делот „Листа на подобрувања“, учесниците треба да идентификуваат кои области од факторите треба првенствено да бидат предмет на проценка на ризик и зошто. Потоа, треба да утврдат кои активности се неопходни на нивното работно место во однос на развој / подобрување / следење на системот за управување со безбедноста и здравјето при работа.

Треба да се нагласи дека работилницата мора да се одвива во предвидената временска рамка и затоа вежбата е ограничена на еден час, но дека по враќањето на работа учесниците можат да изработат сопствени листи за проверка, прилагодени на специфичните потреби на нивните односни претпријатија. Објаснете дека резултатите од проценката на ризик на секоја група треба да бидат заведени во Планот за подобрување на претпријатието (РЛ 6б), образец што ја олеснува нивната понатамошна презентација за време на дискусијата.

Како фасилитатор, треба да бидете подготвени да ѝ помогнете на секоја група со одговарање на прашањата што членовите на групата може да ги имаат. Сепак, се препорачува да им се дозволи на групите да се повикаат на сопственото познавање на работните места, работното искуство и практичната мудрост. Информациите стекнати во текот на работилницата во оваа фаза ќе ја зајакнат самодовербата на учесниците, а идеите за подобрување ќе произлегуваат природно. Вашата улога ќе биде да ја поддржите креативноста на групата и, за време на дискусијата со која се завршува вежбата, да поттикнете критичко размислување. На пример, можете да побарате од секоја група да објасни зошто предложила инженерска контролна мерка за намалување на бучавата што е можно повеќе (на пр. изолација и затворање на печатарска машина) наместо единствено обезбедување средства за заштита на слухот (на пр. чепчиња за уши и антифони). Со други зборови, за време на дискусијата можете да ја преземете улогата на „адвокат на ѓаволот“ за да поттикнете логични одговори како поткрепа на предложените подобрувања.

Воедно, можете да ја потсетите групата дека секоја нова мерка за контрола на ризик, без разлика дали е техничка или организациска, колективна или лична, подразбира донесување одлуки, а со тоа честопати и дополнителни трошоци. Оттаму, претставниците на работниците треба да бидат способни да ги убедат менаџерите и работодавачите во однос на ефикасноста и оправданоста на воведувањето такви мерки. На пример, можете да предложите, секогаш кога е можно, користење на статистички податоци од веродостојни национални и меѓународни извори за безбедност и здравје при работа (на пр. организации, здруженија, публикации, претпријатија, синдикати, итн.) како корисен додаток на плановите за подобрување.

Податоците можат да обезбедат издржана основа на предлозите со оглед на фактот дека се објективни и не се под влијание на лични или колективни мислења и верувања. Обидете се дискусијата да ја задржите јасна, едноставна и насочена кон подобрувања во претпријатието. Најрелевантните точки што ќе ги изнесе секоја група може да се запишат на флипчарт за сите да ги видат (може да се направат фотографии со мобилен телефон и потоа да се испратат на мејлинг листата на групата), а фасилитаторот треба позитивно да ги коментира. На пример,

„Навистина ме радува што избравте подобрувања што можат да го направат секојдневното работење во претпријатието попријатно: организирањето простор за одмор со удобни седишта, маса и ладна вода за пиење е едноставно и нискобуџетно подобрување што значително би им користело на работниците, особено во текот на топлите месеци.“

Но, дали може да се предложат дополнителни идеи од другите групи? Охрабрете ја секоја група да придонесе со уште некој дополнителен предлог. На пример, „Информативни материјали и уреди може да се остават на масите во просторијата за одмор за работниците да може да ги прочитаат и да ги споделат со колегите или семејството заради подигање на свеста за прашања поврзани со БЗР“.

► БО 7. ВЕЖБА (ИЗБОРНА): ЗАЕДНИЧКИ ОДБОР ЗА БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ

Времетраење: 20 минути

Метод: Игра по улоги.

Побарајте од учесниците да се поделат во две групи: Работници и Менаџери. Објаснете им дека тие ќе се приклучат на „спротивната“ група со цел да ги заменат улогите: менаџерите ќе глумат работници и обратно. Потоа, секоја група ќе треба да избере по двајца членови кои ќе дискутираат за случајот на родово-базирано вознемирување опишан подолу. Објаснете им на учесниците дека сите членови на секоја група треба да му даваат совети и поддршка на својот претставник.

Целите на оваа вежба се да се насочи вниманието кон вообичаените родово-базирани прашања на работното место, да се стимулираат почитта и инклузијата, да се истакне дека безбедната и здрава работна средина мора да биде ослободена од насилство и вознемирување, како и да се демонстрира ситуација во која Заедничкиот одбор за безбедност и здравје при работа (ЗОБЗР) може да предложи практични превентивни и корективни мерки против вознемирување. Особено е важно оваа вежба да се заврши со истакнување на пораката дека сите се одговорни во однос на постигнување уверување дека насилството и вознемирувањето не се толерираат во ниту еден облик во претпријатието.

КОРИСНИ ЛИНКОВИ

Безбедност и здравје при работа – Водич за трудови инспектори и останати засегнати страни <https://www.ilo.org/global/topics/labour-administration-inspection/resources-library/publications/guide-for-labour-inspectors/lang--en/index.htm>

Пакет за обука за проценка на ризиците на работното место и управување со мали и средни претпријатија https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/training/WCMS_215344/lang--en/index.htm

Водич во пет чекори за работодавачи, работници и нивни претставници за изведување на проценки на ризици на работното место https://www.ilo.org/global/topics/safety-and-health-at-work/resources-library/publications/WCMS_232886/lang--en/index.htm

Енциклопедија за безбедност и здравје при работа на МОТ (2012): <https://www.iloencyclopaedia.org/>

СЗО. Здравствени теми: Здравје при работа: <https://www.who.int/health-topics/occupational-health>

МОТ. Личната заштитна опрема ви помага да останете безбедни и здрави. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/instructionalmaterial/wcms_537874.pdf 13 декември 2016.

Листа за проверка на дејствија за противпожарна безбедност https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/publication/wcms_194782.pdf

Глобален прирачник за WISE – Подобрувања на работата во мали претпријатија Листа за проверка на дејствија за WISE, Страница 8 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---protrav/---safework/documents/instructionalmaterial/wcms_621054.pdf

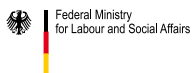

Current & Past Donors

Federal Ministry
for Economic Cooperation
and Development

Federal Ministry
for Labour and Social Affairs

Norad

Liberté • Égalité • Fraternité
RÉPUBLIQUE FRANÇAISE

SIEMENS
Ingenuity for life

Sweden
Sverige

UKaid
from the British people

International
Labour
Organization

**SAFETY
+ HEALTH
FOR ALL**

Фондот Визија нула е дел од Безбедност и здравје
за сите, водечка програма на МОТ која се осврнува
на градењето на безбедно и здраво работење

Меѓународна организација на трудот
Route des Morillons 4 CH-1211
Geneva 22 Switzerland
ilo@ilo.org